

УДК 371.13.011

**ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ
НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ**

Колосова Н.М.

*РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта),
Євпаторійський інститут соціальних наук*

У статті висвітлено методичні аспекти формування професійної компетентності майбутніх педагогів за допомогою інтерактивних методів навчання. Показано сутність проблеми, сучасні підходи до її вирішення.

Ключові слова: професійна компетентність, інтерактивні методи навчання.

**ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ ОБУЧЕНИЯ
В ПРОЦЕССЕ ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ
КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ**

Колосова Н.Н.

В статье освещены методические аспекты формирования профессиональной компетентности будущих педагогов в процессе использования интерактивных методов обучения. Раскрыта сущность проблемы, современные подходы к ее решению.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, интерактивные методы обучения.

**THE USE OF INTERACTIVE TEACHING METHODS
IN THE PROCESS OF FORMING THE FUTURE TEACHERS'
PROFESSIONAL COMPETENCE**

Kolosova N.N.

The article highlights the methodological aspects of professional competence of future teachers in the use of interactive teaching methods. The essence of the problem, current approaches to its solution.

Keywords: professional competence, interactive teaching methods.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку України висуває комплекс складних та важливих проблем, зумовлених динамічністю науково-технічного прогресу, соціально-економічних перетворень. Це обумовлює якісно нові вимоги до організації та здійснення освітнього процесу у вищих навчальних закладах, які мають сприяти формуванню фахівця, конкурентоспроможного, здатного адаптуватися до стрімких змін і готового навчатися, самовдосконалюватися впродовж усього життя.

Провідне місце серед понять, що характеризують рівень розвитку і професійного становлення особистості майбутнього педагога, посідають такі, як: „компетенція”, „професійна компетентність”. Зазначені поняття характеризують не тільки генезис особистості педагога, а й відображають сутність рівнів реалізації професійної педагогічної діяльності. Компетентний педагог – це педагог, який здатний успішно адаптуватися до змін у суспільстві, прогнозувати свою діяльність, успішно керувати навчально-виховним процесом, сприяти розвитку та успішній соціалізації дітей.

Аналіз досліджень та публікацій. Теорія компетентнісного підходу до навчання викладена у працях В. Байденка, Н. Бібик, В. Безпалька, Е. Зеєра, І. Зимньої, І. Зязюна, О. Овчарук, М. Розова, О. Савченко, В. Семіченко, А. Хуторського.

Особистісно зорієнтований і діяльнісний підходи дозволяють розглядати формування професійної компетентності як процес розгортання механізмів особистісного становлення і професійного самовизначення (Л. Божович, Є. Бондаревська, М. Савіна, І. Якиманська), як прояв суб'єктності студента (А. Бодальов, А. Вербицький, В. Петровський).

А. Хуторський розглядає поняття „компетенція” як сукупність якостей, які потрібні для функціонування в конкретній області діяльності. Компетентність – особистісна якість (сукупність якостей), яка вже відбулася, і мінімальний досвід діяльності в заданій сфері, тобто володіння відповідною компетенцією [4].

Розкриваючи зміст і основний спосіб надбання ключових компетенцій, О. Пометун звертається до самого поняття „надбання”, припускаючи, що стати компетентним можна тільки за допомогою власної

активної діяльності (причому не тільки навчальної), власної творчості, особистого досвіду [3].

О. Бермус підкреслює практикозорієнтованість компетенції, що є важливим нюансом цього поняття. На його думку, знання, уміння, навички повинні здобуватися у процесі продуктивної діяльності індивіда. Виходячи з такого розуміння, професійно-педагогічна освіта повинна містити не тільки теоретичну, але й практичну складову. Оскільки формування компетенцій вимагає активної включеності індивіда у навчальну діяльність, сучасна організація процесу навчання повинна бути переглянута в бік збільшення самостійної роботи студентів, яка включає практичну діяльність та її рефлексію [1].

В. Козирев і Н. Радіонова під професійною компетентністю розуміють сукупність ключової, базової і спеціальної компетентностей. При цьому ключові компетентності необхідні для будь-якої професійної діяльності та пов'язані з успіхом особистості у швидко змінюваному світі. Вони проявляються, насамперед, у здатності вирішувати професійні завдання. Базові компетентності відображають специфіку певної професійної діяльності. Спеціальні – специфіку предметної або над-предметної сфери професійної діяльності. Спеціальні компетентності можна розглядати як реалізацію ключових і базових компетентностей у конкретній області професійної діяльності [2, с.8].

Формування професійної компетентності майбутніх педагогів може бути більш ефективним в умовах оновлення технології навчання у вищих навчальних закладах. Щоб сформувати у студентів здібності самостійно аналізувати, мислити і діяти, необхідно перенести центр ваги з екстенсивних, пасивних форм навчання на інтенсивні, активні.

Мета статті: обґрунтувати можливості інтерактивних методів навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх педагогів.

Виклад основного матеріалу. Процес формування професійної компетентності майбутніх педагогів припускає включення в зміст освіти знань, способів продуктивної та творчої діяльності, досвід ціннісного ставлення до дітей, але при цьому основний акцент робиться на практичне оволодіння цим змістом. Компетентність безпосередньо формується у процесі вивчення загальнотеоретичного й спеціального блоку психолого-педагогічних дисциплін, а також у процесі педагогічної

практики. Успішність її формування прямо залежить від застосування відповідних методів професійної підготовки, серед яких особливе місце посідають інтерактивні. Їх використання сприятиме розвитку позитивного ставлення до майбутньої професії, прагненню набути якісні знання та застосувати їх у розв'язанні педагогічних задач, виробленню вмінь самостійно працювати з науковою інформацією, аналізувати її; формуватиме навички спілкування в процесі діяльності, допомагатиме набути досвід соціальної взаємодії. Основними педагогічними умовами використання інтерактивних методів є створення ситуації успіху, підвищення самостійної навчальної діяльності, виконання завдань з урахуванням міжпредметних зв'язків. Студенти беруть участь у груповій та індивідуальній роботі, що містить елемент новизни і потребує власних ідей та шляхів реалізації від студентів.

У груповій формі навчання максимально результативним методом є дискусія. Її ефект досягається тоді, коли вона проходить не в режимі суперечки, а у вигляді діалогу. У дискусії використовуються різноманітні прийоми активізації: життєві ситуації для пояснення й аналізу; висловлювання педагогів і психологів, що викликають неоднозначну думку; провокаційні питання й суперечливі судження.

Навчальна ділова гра, залишаючись ефективним педагогічним методом, що спрямований на досягнення цілей навчання та виховання, у той же час є формою відтворення контексту майбутньої професійної діяльності, моделювання тих відносин, які характерні для неї. У діловій грі відтворюються: професійна обстановка, подібна до реальної педагогічної діяльності; найбільш типові, узагальнені педагогічні ситуації в стислому вигляді (предметний контекст); ситуація взаємодії студента із представниками інших рольових позицій (соціальний контекст). Тим самим у діловій грі реалізується цілісна форма колективної навчальної діяльності.

Тренінг як інтерактивний метод навчання допомагає змінити неконструктивне ставлення до інших людей на ефективну модель співробітництва. Суттєвою перевагою цього методу є орієнтованість на запитання та пошук, охоплення всього потенціалу майбутнього педагога: рівня знань, обсягу компетентності, самостійності, здатності приймати рішення та взаємодіяти.

Заняття за методом кейс-стаді (метод творчого вирішення типових проблем і ситуаційного аналізу) можна використовувати як логічне продовження ділових ігор. Метод кейс-стаді характеризується такими ознаками: наявність конкретної ситуації; розробка групою (підгрупами або індивідуально) варіантів її рішення; публічний захист розроблених варіантів з наступним опануванням; підведення підсумків й оцінювання результатів заняття. Студентам пропонуються різні види ситуацій.

1. Ситуація-проблема, що описує реальну проблемну ситуацію (мета: знайти рішення ситуації або дійти висновку про його неможливість).

2. Ситуація-оцінка, що описує становище, вихід з якого вже знайдений (мета: провести критичний аналіз ухвалених рішень, дати мотивований висновок із приводу представленої ситуації і її рішення).

3. Ситуація-ілюстрація, що представляє ситуацію та пояснює причини її виникнення, описує процедуру її рішення (мета: оцінити ситуацію в цілому, провести аналіз її рішення, сформулювати питання, висловити згоду-незгоду).

4. Ситуація-попередження, що описує застосування вже знайдених раніше рішень, у зв'язку із чим ситуація носить тренувальний характер і служить ілюстрацією до тієї або іншої теми (мета: проаналізувати ситуації, знайдені рішення, використавши при цьому надбані теоретичні знання).

Для активізації колективної творчої діяльності можна використовувати елементи мозкового штурму. На картках формулюються проблеми, з якими студенти стикаються у процесі проходження практики. За відведений час група повинна висунути максимальну кількість гіпотез та ідей з вирішення цих проблем.

Висновки. Перевага інтерактивних методів навчання полягає в тому, що, взявши на себе ту чи іншу роль, студенти включаються у взаємовідносини між собою, причому інтереси їх можуть не збігатися. У результаті цього складається проблемна ситуація, що супроводжується природною емоційною напругою. Це створює підвищену цікавість до процесу заняття, сприяє актуалізації мотивації студентів на формування професійної компетентності.

Таким чином, використання інтерактивних методів навчання дає можливість майбутнім педагогам опанувати професійні компетенції,